

PRZEWODNIK KIERUNKOWY · FILOLOGIA POLSKA

Jak napisać pracę magisterską z filologii polskiej

Od tekstu do obrony: literaturoznawstwo, językoznawstwo, korpusy,
dydaktyka polonistyczna, przypisy i etyka, krok po kroku.

Spis treści

Jak korzystać z tego przewodnika	1
1 Specyfika pracy z filologii polskiej	2
1.1 Typy prac	2
1.2 Czego oczekuje recenzent	2
2 Temat i problem badawczy	4
2.1 Od obszaru do problemu	4
2.2 Hipoteza interpretacyjna i teza	4
2.3 Wykonalność	5
3 Metodologia i perspektywa badawcza	6
3.1 Wybór perspektywy	6
3.2 Stan badań	6
3.3 Proporcje	7
4 Źródła, wydania i zasoby polonistyczne	8
4.1 Wydania tekstów literackich	8
4.2 Biblioteki cyfrowe i archiwa	8
4.3 Zasoby językoznawcze	8
4.4 Opracowania	9
5 Analiza i interpretacja tekstu	10
5.1 Od cytatu do wniosku	10
5.2 Poziomy analizy	10
5.3 Porządek analizy	11
5.4 Cytowanie w interpretacji	11
6 Kontekst, recepcja i komparatystyka	12
6.1 Kontekst historyczny i biograficzny	12
6.2 Badania recepcji	12
6.3 Komparatystyka	12
6.4 Przekład i adaptacja	13
7 Językoznawstwo, korpusy i słowniki	14
7.1 Materiał językowy	14
7.2 Praca z korpusem	14
7.3 Słowniki	15
7.4 Analiza	15
8 Badania języka mówionego i socjolingwistyka	16
8.1 Dobór rozmówców	16

8.2	Nagrania	16
8.3	Transkrypcja	16
8.4	Ankiety językowe i postawy	17
8.5	Zgody i ochrona danych	17
9	Dydaktyka polonistyczna	18
9.1	Typy prac dydaktycznych	18
9.2	Dokumenty szkolne	18
9.3	Badania kompetencji uczniów	18
9.4	Opinie uczniów o lekturach i lekcjach	19
10	Literatura i język w kulturze cyfrowej	20
10.1	Dobór materiału	20
10.2	Analiza	20
10.3	Etyka	20
11	Cytowanie, przypisy i bibliografia	22
11.1	System przypisów	22
11.2	Cytowanie utworów	22
11.3	Bibliografia	23
11.4	Zapis cytatów	23
12	Etyka, prawo autorskie i samodzielność	24
12.1	Prawo cytatu	24
12.2	Narzędzia AI i samodzielność	24
12.3	Ochrona rozmówców i autorów tekstów prywatnych	25
12.4	Wywiady z twórcami	25
13	Wnioski i zakończenie	26
13.1	Wnioski w pracy literaturoznawczej	26
13.2	Wnioski w pracy językoznawczej	26
13.3	Wnioski w pracy dydaktycznej	26
13.4	Czego nie robić w zakończeniu	27
14	Struktura pracy i styl	28
14.1	Typowe układy	28
14.2	Proporcje	28
14.3	Styl naukowy	28
14.4	Poprawność	29
15	Finisz: ostatnie tygodnie	30
15.1	Kolejność	30
15.2	Aneksy	30
15.3	Antyplagiat i złożenie pracy	31
16	Obrona	32
16.1	Prezentacja	32
16.2	Pytania do pracy	32
16.3	Pytania z zakresu studiów	33

Jak korzystać z tego przewodnika

Ten przewodnik powstał dla studentki lub studenta filologii polskiej, który ma przed sobą pracę magisterską i chce ją napisać dobrze. Nie powtarza rad o „pracach dyplomowych w ogóle”. Każdy rozdział, przykład i checklista dotyczą polonistyki: metodologii literaturoznawczych, pracy z wydaniem i źródłami, interpretacji tekstu, badań recepcji i komparatystyki, językoznawstwa z wykorzystaniem korpusów i słowników, badań języka mówionego, dydaktyki polonistycznej, tekstów kultury cyfrowej oraz polonistycznego sposobu cytowania.

Filologia polska jest kierunkiem, na którym łatwo napisać pracę pięknie i trudno napisać ją jako pracę badawczą. Interpretacja utworu zamienia się w streszczenie z komentarzem, opis zjawiska językowego w zbiór przykładów z pamięci, a rozdział teoretyczny w przegląd wszystkich szkół badawczych od formalizmu po posthumanizm. Recenzent oczekuje, że autor postawi pytanie, wybierze metodę, oprze się na wiarygodnych wydaniach i danych i przeprowadzi analizę, której wyniki da się sprawdzić.

Rozdziały od pierwszego do czwartego i od jedenastego do szesnastego są wspólne dla wszystkich prac. Rozdziały od piątego do dziesiątego opisują warsztat: interpretację, badania kontekstu i recepcji, językoznawstwo korpusowe, badania języka mówionego, dydaktykę polonistyczną i teksty kultury cyfrowej. Czytaj te, które dotyczą Twojej pracy.

Po drodze spotkasz pięć rodzajów ramek. **Definicje** porządkują pojęcia. **Przykłady z praktyki** pokazują, jak zasada wygląda w gotowym tekście. **Pułapki** opisują błędy, które powtarzają się w pracach polonistycznych. **Checklisty** pozwalają sprawdzić rozdział przed wysłaniem go promotorowi. Ramki **Okiem recenzenta** pokazują, na co patrzy osoba, która wystawi ocenę.

Zasoby cyfrowe, bazy bibliograficzne i przepisy dotyczące szkoły zmieniają się. Fakty w przewodniku odpowiadają stanowi z 2026 roku, ale przed rozpoczęciem badań sprawdź aktualną dostępność źródeł i wymagania swojego instytutu. Przykłady analiz i wyników są ilustracyjne, chyba że podano źródło.

Powodzenia. Dobra praca magisterska z filologii polskiej uczy tego, czego potrzebuje każdy polonista: uważnej lektury, rzetelnej pracy ze źródłami i jasnego pisanie o tym, co w tekście naprawdę jest.

01

Specyfika pracy z filologii polskiej

Prace magisterskie z filologii polskiej powstają w kilku bardzo różnych tradycjach badawczych: literaturoznawczej, językoznawczej, kulturoznawczej, edytorskiej i dydaktycznej. Każda ma własne metody, źródła i oczekiwania. Wspólne jest jedno: praca ma być badaniem, a nie przeglądem lektur i opinii. Ten rozdział wyjaśnia, czego recenzent oczekuje od pracy polonistycznej i jakie drogi są dostępne.

1.1 Typy prac

Typ pracy	Pytanie w centrum	Materiał	Przykładowy temat
Interpretacja literaturoznawcza	Jak zbudowany jest tekst i co z tego wynika dla jego sensów?	Utwory, wydania krytyczne	Motyw milczenia w poezji wybranego autora z lat sześćdziesiątych
Badanie kontekstu i recepcji	Jak tekst funkcjonował w swojej epoce i później?	Czasopisma, recenzje, archiwa	Recepcja krytyczna debiutu prozatorskiego w prasie literackiej
Komparatystyka	Co pokazuje zestawienie tekstów, literatur lub mediów?	Utwory, przekłady, adaptacje	Adaptacja filmowa powieści a jej narracja
Opis języka	Jak funkcjonuje zjawisko językowe w określonych danych?	Korpusy, słowniki, teksty	Frazeologia sportowa w komentarzach telewizyjnych
Badanie języka mówionego	Jak mówią określone grupy lub społeczności?	Nagrania, ankiety językowe	Cechy gwarowe w mowie najmłodszego pokolenia wsi
Dydaktyka polonistyczna	Jak uczyć i jak uczniowie przyswajają treści polonistyczne?	Badania w szkole, podręczniki	Lektura obowiązkowa w opiniach licealistów
Edytorstwo i tekstologia	Jak wydać lub opisać tekst na podstawie źródeł?	Rękopisy, wydania	Opis rękopisu i propozycja wydania korespondencji

1.2 Czego oczekuje recenzent

Dobra praca polonistyczna ma sformułowany problem, jasno wybraną perspektywę metodologiczną, opiera się na wiarygodnych wydaniach tekstów albo danych językowych, prowadzi analizę, w której wnioski wynikają z cytowanego materiału, uwzględnia stan badań i jest napisana poprawną, klarowną

polszczyzną. Na kierunku, który uczy języka, błędy językowe i interpunkcyjne w pracy są oceniane surowiej niż gdzie indziej.

Interpretacja a streszczenie

Streszczenie odtwarza, co dzieje się w tekście. Interpretacja wyjaśnia, jak tekst jest zbudowany i jakie sensory z tej budowy wynikają, z odwołaniem do konkretnych cytatów, kategorii analizy i kontekstów. Zdanie „bohater cierpi po stracie ukochanej” jest streszczeniem. Zdanie „cierpienie bohatera nie zostaje nazwane wprost, lecz ujawnia się w zmianie rytmu i w nagromadzeniu elips w ostatnich strofach” jest początkiem interpretacji.

Monografia autora zamiast problemu

Temat brzmi „Twórczość poetycka Wisławy Szymborskiej”, a praca zawiera biografię poetki, omówienie kolejnych tomów i zestawienie opinii krytyków. Takie ujęcie wymagałoby monografii, a w pracy magisterskiej zamienia się w streszczenie cudzych ustaleń. Wybierz problem, np. motyw, kategorię, środek artystyczny albo zestaw tekstów, i zbadaj go dokładnie.

Okiem recenzenta

Najpierw szukam problemu i metody: o co autor pyta i z jakiej perspektywy. Potem sprawdzam wydania, na których pracował, i to, czy wnioski wynikają z analizy cytatów, a nie z opracowań. Na polonistyce zwracam też uwagę na język pracy. Praca z licznymi błędami interpunkcyjnymi i stylistycznymi traci u mnie niezależnie od wartości merytorycznej.

Zanim zaczniesz

- ☐ Wybrałeś tradycję badawczą: literaturoznawczą, językoznawczą, dydaktyczną lub inną
- ☐ Masz problem, a nie tylko autora, epokę lub zjawisko
- ☐ Wiesz, na jakich wydaniach lub danych będziesz pracować
- ☐ Znasz wymagania instytutu i zakładu, w którym pisziesz pracę
- ☐ Umiesz w jednym zdaniu powiedzieć, co praca wniesie